

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

Kodeks cywilny z 23 IV 1964 r. (Dz. U. nr 16 poz. 93)

Art. 16. Instytucja ubezwłasnowolnienia nie ma na celu ochrony osoby której dobra są zagrożone ze strony osoby chorej. (I CR. 132/68. — 15 V 1968 r.).

Art. 16. Przy decydowaniu o tym, jaki rodzaj ubezwłasnowolnienia wskutek choroby psychicznej — zastosować, należy mieć na uwadze nie tylko rodzaj i stopień nasilenia choroby, ale również i sytuację życiową osoby, o której ubezwłasnowolnienie chodzi, a w szczególności skąd czerpie środki na swe utrzymanie, czy pracuje zarobkowo, jak sobie daje radę w zwykłych sprawach codziennego życia itp.

Dlatego nie wystarczy poprzestać na przeprowadzeniu psychiatrycznego badania, ale należy również przesłuchać świadków spośród otoczenia badanego na wyżej wymienione okoliczności. (I CR 175/68. — 30 V 1968 r.).

Art. 344 § 1. W świetle art. 344 § 1 zdanie drugie k.c. stan prawny może mieć wpływ na skuteczność roszczenia posesoryjnego tylko wtedy, gdy stan ten został stwierdzony w prawomocnym orzeczeniu Sądu lub innego organu państwowego, w zakresie kompetencji którego wchodzi ustalenie prawa własności lub innego prawa do przedmiotu procesu posesoryjnego; skutku takiego nie wywiera stwierdzenie stanu prawnego w piśmie jednostki państwowej, nie mającym charakteru orzeczenia — (uchwała III CZP 70/68 — 30 VIII 1968 r.).

Art. 347. Przez budowę w znaczeniu art. 347 k.c. należy rozumieć wznoszenie budynku lub innego urządzenia, którego znaczna wartość usprawiedliwia — ze względu na interes społeczno-gospodarczy i interes dokonującego budowy — zakaz rozebrania tego urządzenia na żądanie posiadacza gruntu, pomimo że jego posiadanie zostało na skutek tego rodzaju budowy naruszone; wznoszenie płotu lub innego ogrodzenia z reguły nie odpowiada tym wymaganiom (uchwała III CZP 68/68 — 30 VIII 1968 r.).

Art 415. Ustalenie w postępowaniu sądowym wartości szkody polegającej na zniszczeniu częściowo już zużytej rzeczy należącej do środków trwałych przedsiębiorstwa może się nie pokrywać z wartością określoną w księgowości, chociażby określenie to było zgodne z przepisami normującymi zasady ewidencji tych środków i ich umorzeń. (Mon. Pol. nr 97 z 1961 r. poz. 408 i nr 39 z 1962 r. poz. 173). Przy ustaleniu wartości szkody należy w szczególności uwzględniać rzeczywisty stan rzeczy przed powstaniem szkody, a tylko w braku wystarczających danych sięgać można posiłkowo do wspomnianych przepisów jako materiału orientacyjnego przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy. (II CR. 153/68 — 18 IV 1968 r.).

Art. 433. Wykładnia art. 433 k.c. nie może iść tak daleko, aby określoną w tym. przepisie odpowiedzialność opartą na podstawie ryzyka można było rozciągnąć na osobę zajmującą pomieszczenie również wtedy, gdy wyrzucenie przedmiotu jest

świadomym i przez sprawcę zamierzonym aktem agresji i ataku, wymierzonym przeciwko interweniującym funkcjonariuszom MO i zamierza do uniemożliwienia podjętej przez nich interwencji. (II. CR 337/167 — 7 II 1968 r.).

Art. 446 § 2. Okoliczność, że ojciec dziecka, na którego rzecz została zasądzona renta odszkodowawcza z tytułu śmierci matki, zawarł ponowne małżeństwo, nie ma wpływu na podstawę i wysokość renty. (Uchwała III CZP 50/68 — 28 V 1968 r.).

Art. 446 § 3. Utrata przez dziecko osobistych starań matki o jego wychowanie i utrzymanie stanowi przede wszystkim o pogorszeniu się sytuacji życiowej dziecka, uzasadniającym odszkodowanie na podstawie art. 446 § 3 k.c. Jeśli zaś utrata ta dotyczy także świadczonych przez matkę dziecka usług, które nie wymagają jej osobistych starań, powstała w ten sposób szkoda podlega wyrównaniu w drodze renty. (I CR 654/67 — 6 II 1968 r.).

Art. 912. Zakaz zbywania z art. 912 k.c. dotyczy zarówno prawa dożywocia w całości jak i poszczególnych roszczeń wynikających z tego prawa wymagalnych w przyszłości, względnie nawet roszczeń dotyczących świadczeń zaległych, które ze względu na swój charakter są ściśle związane z dożywotnikiem (I CR 160/68 — 10 V 1968 r.).

Art. 952. Dla ważności testamentu szczególnego z art. 952 k.c. konieczne jest ustne oświadczenie woli spadkodawcy, nie wystarcza zatem ujawnienie woli w inny sposób ani podpisanie przez niego przygotowanego przez inną osobę pisemnego projektu testamentu. (Uchwała III CZP 85/68 — 20 IX «1968 r.).

Art. 1059 § 1 pkt. 3. Spadkobierca spełnia warunki z art. 1059 § 1 pkt. 3 k.c. wtedy, gdy przed chwilą śmierci spadkodawcy rozpoczął pracę w spadkowym gospodarstwie rolnym z zamiarem wykonywania tej pracy i osiedlenia się w gospodarstwie na stałe. (III CRN 79/68 — 7 V 1968 r.).

Art. 1081. Spadkobierca, nie dziedziczący gospodarstwa rolnego, nie odpowiada w okresie od przyjęcia spadku do jego działu za długi spadku związane z prowadzeniem tego gospodarstwa (uchwała III CZP 51/68 — 24 V 1968 r.).

Przepisy wprowadzające kodeks cywilny z 23 IV 1964 r. (Dz. U. nr 16 poz. 94).

Art. LVII. 1. „Sporządzona pod rządem kodeksu cywilnego Napoleona w formie aktu notarialnego umowa, mocą której spadkobierca zbył na rzecz współspadkobiercy swój udział w poszczególnym przedmiocie należącym do spadku nie wywiera bezpośredniego skutku rzeczowego, lecz jej skutki podlegają uwzględnieniu w orzeczeniu działowym”.

2. „Niezachowanie praw dziedziczenia gospodarstwa rolnego wchodzącego w skład spadku otwartego przed 5 VII 1963 r. przez spadkobiercę, który przed tą datą zbył w formie aktu notarialnego swój udział w poszczególniej nieruchomości rolnej należącej do tego gospodarstwa nie ma wpływu na prawa nabywcy do nabytego udziału. Skuteczność tej umowy nie ogranicza uprawnień innych spadkobierców przysługujących im na podstawie przepisów o dziale spadku”. (Uchwała — 10 VII 1968 r., III CZP 64/68).

Ustawa z 29 VI 1963 r. o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych (Dz. U. nr. 28 poz. 169).

Art. 14. Legitymacja czynna do wytoczenia powództwa windykacyjnego co do działki gruntu stanowiącej część gruntów wspólnoty gruntowej przysługuje jedynie

spółce, przewidzianej w ustawie z 29 VI 1963 r. o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych (Dz. U. nr 28 poz. 169) (uchwała III CZP 73/68 — 23 VIII 1968 r.).

Ustawa z 28 VI 1962 r. o przejmowaniu nieruchomości rolnych na własność państwa za zaległe należności (Dz. U. nr 38 poz. 166 z późn. zm.)

Art. 31 i 32. Bez względu na to, czy prezydium powiatowej rady narodowej wydało decyzję o przejściu oznaczonej części nieruchomości rolnej w trybie § 3 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 10 VII 1962 r. w sprawie zasad i trybu przejmowania nieruchomości rolnych na własność Państwa za zajęte należności scalone (Dz. U. nr 44 poz. 212), Sąd uprawniony jest do samodzielnego ustalenia przesłanek przejścia, przewidzianych w art. 31 i 32 ustawy z 28 VI 1962 r. o przejmowaniu nieruchomości rolnych na własność państwa za zaległe należności (Dz. U. nr 38 poz. 166 z 1962 r. zm. Dz. U. nr 3 poz. 15 z 1968 r.) (uchwała III CZP 69/68 — 23 XII 1968 r.).

Rozporządzenie Rady Ministrów z 30 I 1947 r. w sprawie trybu postępowania przy przejmowaniu przedsiębiorstw na własność państwa, (Dz. U. nr 16 poz. 62 z późn. zm.)

§ 75. Orzeczenie właściwego ministra wydane na podstawie § 65 rozporządzenia Rady Ministrów z 30 I 1947 r. „w sprawie trybu postępowania przy przejmowaniu przedsiębiorstw na własność Państwa” (Dz. U. nr 16, poz. 62, zm. 1949 r. nr 29, poz. 212) jak również decyzja tego ministra wydana na podstawie § 75 lit. „a” tego rozporządzenia, zatwierdzająca protokół zdawczo-odbiorczy i ustalająca w związku ze zgłoszonymi zarzutami i uwagami, które składniki majątkowe objęte protokołem zdawczo-odbiorczym stanowią część składową, mają jedynie znaczenie deklaratoryjne, lecz równocześnie stanowią one wyłączny dowód świadczący, że dane przedsiębiorstwo z mocy ustawy o nacjonalizacji przeszło na własność Państwa i z jakimi składnikami. (I CZ 74/67 — 2 X 1967 r.).

Ustawa z 21 I 1958 r. o wzmoczeniu ochrony mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa (Dz. U. nr 4 poz. 11 z późn. zm.)

Art. 6 § 3. Przepis § 3 art. 6 ustawy z 21 I 1958 r. o wzmoczeniu ochrony mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa (Dz. U. nr 4, poz. 11, z późn. zm.), dopuszczając możliwości obalenia domniemania drogą powództwa, nie określa charakteru tego powództwa. Już to samo przemawia za uznaniem, że roszczenia tego można dochodzić w drodze różnych powództw, a to w zależności od sposobu zabezpieczenia i egzekucji, przy czym o obaleniu domniemania sąd może rozstrzygać jako o przesłance. W szczególności więc może to być także powództwo ekscydencyjne (art. 841 k.p.c.) lub będące jego odmianą powództwo z art. 11 ust. 1 dekretu z 22 X 1947 r. o przepadku majątku. Odnosnie tych powództw termin trzymiesięczny przewidziany w § 3 art. 6 cyt. ustawy ma zastosowanie w takim tylko zakresie, w jakim zmierzają one do obalenia domniemań przewidzianych w §§ 1—2 art. 6. Jeżeli natomiast domniemania te nie zachodzą lub mogą być wyłączone bez ich obalenia (art. 7 cyt. ustawy) można i po upływie wspomnianego terminu domagać się skutecznie zwolnienia od egzekucji rzeczy i praw majątkowych zajętych dla zabezpieczenia i realizacji roszczeń oraz kar przewidzianych w ustawie. (II CR. 100/68 — 16 V 1968 r.)

Ustawa z 28 III 1963 r. o znakach towarowych (Dz. U. nr 14 poz. 73).

Art. 7 ust. 1. Jeżeli osoba nieuprawniona do używania znaku zarejestrowanego w Urzędzie Patentowym PRL, wystawia w miejscu publicznym (na targach) przed-

mioty zaopatrzone w znak podobny do zarejestrowanego, lecz pochodzące od innego wytwórcy, narusza przez to prawo wyłącznego używania znaku wynikającego z rejestru (I CR. 480/07 — 21 XII 1967 r.).

Ustawa z 17 II 1961 r. o spółdzielniach i ich związkach Dz. U. nr 12, poz. 61

Art. 12. Spółdzielnia ma prawo odmówić przyjęcia nieodpowiedniego kandydata na członka, nawet jeżeli — formalnie biorąc — przysługuje mu roszczenie o przyjęcie. Przyczyny uzasadniające odmowę muszą być dostatecznie ważkie. Odmowa przyjęcia do spółdzielni osoby, której przysługuje roszczenie o takie przyjęcie, jest dopuszczalna z racji takiego jej postępowania, jakie uzasadniałoby wykluczenie ze spółdzielni, gdyby osoba ta była już członkiem.

Przedmiotem procesu o zobowiązanie spółdzielni budowlano-mieszkaniowej do przyjęcia następcy prawnego członka nie jest spółdzielcze prawo do lokalu lub jakiegokolwiek inne prawo majątkowe związane z członkostwem w tej spółdzielni, gdyż prawa te przechodzą na następcę prawnego członka w drodze dziedziczenia lub na podstawie umowy zawartej z członkiem, a nie z mocy decyzji spółdzielni. Spółdzielnia w takim wypadku ani nie przydziela lokalu następcy prawnemu członka, ani nie akceptuje przejścia jego praw majątkowych, leży to bowiem poza zakresem jej uprawnień.

Z przyczyn powyższych spór o zobowiązanie spółdzielni do przyjęcia następcy prawnego członka jest między nim a spółdzielnią tylko sporem o samo członkostwo, a więc o prawo niemajątkowe. Wartość przedmiotu sporu w takim procesie jest nieokreślona, a więc wysokość wpisu należy określić zgodnie z art. 31 przepisów o kosztach sądowych (I CR 7/68 — 22 II 1968 r.).

Kodeks postępowania cywilnego z 17 XI 1964 r. Dz. U. nr 43 poz. 296

Art. 17. pkt. 3 i 4. Sprawy o naprawienie szkody wyrządzonej przez jednostkę organizacyjną Skarbu Państwa, gdy ta poprzez swoich funkcjonariuszów występowała wobec poszkodowanego jako kontrahentka umowy, nie należą do spraw wymienionych w art. 17 pkt 3 k.p.c. O właściwości rzeczowej sądów w takich sprawach rozstrzyga pkt. 4 art. 17 k.p.c. (I CZ. 41/68 — 15 V 1968 r.).

Art. 76. W sprawie o zaprzeczenie ojcostwa zachodzi oczywisty brak interesu prawnego do zgłoszenia interwencji ubocznej przez mężczyznę przeciwko któremu wytoczono powództwo o ustalenie jego ojcostwa (I CZ 33/68. — 5 IV 1968 r.).

Art. 94 § 1 k.p.c. nie oznacza, że jeżeli pełnomocnictwo wypowiedział mocodawca, to dla skuteczności tego wypowiedzenia w stosunku do Sądu zawiadomienie o tym musi pochodzić od mocodawcy. Pełnomocnik, któremu wypowiedziano pełnomocnictwo, nie tylko może, lecz powinien, w szczególności gdy pełnomocnikiem jest adwokat, zawiadomić o tym Sąd (I CZ 124/67 — 29 I 1968 r.).

Art. 178 k.p.c. ma zastosowanie również w postępowaniu o sprawach małżeńskich, łącznie ze skutkami przewidzianymi w art. 182 k.p.c. (III CRN 36/68 — 7 III 1968 r.).

Art. 194. Sąd tylko wtedy może zastosować przepis art. 194 k.p.c. o ile proces pod względem przedmiotowym nie ulega zmianie (III PRN 86/67 — 18 IV 1960 r.).

Art. 203. Skuteczność cofnięcia pozwu nie jest uzależniona od tego, czy osoba pozwana jest objęta pozwem, czy też została wezwana przez sąd do udziału w sprawie w tym charakterze w trybie art. 194 k.p.c. (III PRN 86/67 — 18 IV 1968 r.).

Art. 403 § 2. Z końcowego zwrotu art. 403 § 2 k.p.c. wynika, że „wykrycie” odnosi się do okoliczności i dowodów w poprzednim postępowaniu w ogóle nie ujawnionych i podówczas nieujawnionych, bo nie znanych stronom. Nie odnosi się przeto do okoliczności i dowodów jawnych z materiału poprzedniego postępowania a tylko nie dostrzeżonych przez stronę (I Co 1/68 — 15 V 1968 r.).

Art. 415. Postępowanie z wniosku przewidzianego w art. 415 k.p.c. nie jest odrębnym procesem ale stanowi część składową i końcową postępowania o wznowienie postępowania. Sąd, do którego zgłoszono taki wniosek jest nim związany, a więc nie może pozostawić go bez rozpoznania albo odesłać stron w tym zakresie do osobnego procesu. Uwzględnienie wniosku następuje w formie orzeczenia o zwrocie zasądzonego i następnie wyegzekwowanego lub spełnionego świadczenia.

Restytucji podlega suma zasądzona w sentencji wyroku wraz z odsetkami. O kosztach procesu należy orzec w wyroku orzekającym o zwrocie świadczenia. I PR 441/67 z 14 II 1968 r.

Art. 417. Cofnięcie rewizji nadzwyczajnej nie wyłącza możliwości ponownego zaskarżenia tego samego wyroku (III CRN 307/67 — 2 XII 1967 r.).

Art. 794. Stosownie do art. 794 k.p.c. ponowne wydanie tytułu wykonawczego może nastąpić w wypadku utracenia go przez wierzyciela wbrew jego woli, przy czym przepis ten ograniczył kognicję sądu (zdanie 3 art. 794 k.p.c.) wyłącznie do badania faktu utraty tytułu wykonawczego. Sąd nie może zatem w tym postępowaniu badać niczego innego, a w szczególności nie może badać zarzutów merytorycznych dłużnika kwestionujących istnienie wierzytelności (II CZ 75/68 — 3 V 1968 r.).

Art. 1084. Przepis art. 1084 k.p.c. dotyczy wypadku zbiegu egzekucji należności alimentacyjnych z egzekucją należności określonych w art. 1025 § 1 pkt. 2 k.p.c.; nie dotyczy natomiast wypadku zbiegu z egzekucją należności określonych w następnych punktach tego przepisu (uchwała III CZP 56/68 — 18 VII (1968 r.)).

Ustawa z 13 VI 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Dz. U. nr 24 poz. 110

Art. 22. W ramach przepisu art. 22 ustawy z dnia 13 VI 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. nr 27 poz. 110) nie jest dopuszczalna kontrola ze strony drugiej instancji prawidłowości postanowienia sądu pierwszej instancji w przedmiocie ustalenia wartości przedmiotu sporu (art. 25 k.p.c.) (uchwała III CZP 31/68 — 24 V 1968 r.).

Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 VI 1967 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych. Dz. U. nr 24 poz. 111

§ 15. pkt. 2. Od powództwa o opróżnienie (wydanie) lokalu mieszkalnego będącego przedmiotem najmu pobiera się wpis stały określony w § 15 pkt. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 13 VI 1967 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych (Dz. U. nr 24 poz. 11.1), (uchwała III CZP 55/68 — 5 VII 1966 r.).

§ 18. W razie częściowego zaskarżenia postanowienia o dziale spadku od rewizji pobiera się wpis w wysokości określonej w zależności od wartości przedmiotu zaskarżenia (uchwała III CZP 39/68 — 22 IV 1968 r.).

§ 36. ust. 1. Roszczenia objęte art. 686 k.p.c. nie podlegają odrębnym opłatom sądowym w postępowaniu o dział spadku (uchwała III CZP 58/68 — 21 VI 1968 r.).

§ 36. ust. 2. Od wniosku o dział spadku połączonego z wnioskiem o zniesienie współwłasności, zawierającego zgodne wskazania sposobu działu i zarazem zniesienia współwłasności, pobiera się dziesiątą część wpisu stosunkowego, (uchwała III CZP 10/68 — 1 III 1968 r.).

Zebrał
Henryk Dąbrowski

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO IZBA KARNA I IZBA WOJSKOWA

Kodeks karny

Art. 47. Kara dodatkowa utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych nie może być orzeczona obok zasadniczej kary aresztu względnie grzywny lub aresztu i grzywny (11 V 1968 r. — V KRN 226/68).

Art. 61 § 1. O dopuszczalności zastosowania warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności decyduje wymiar kary orzeczonej, a nie część kary, która po zastosowaniu amnestii ma być wykonana (7 sędziów 24 V 1968 r. — VI KZP 16/68).

Art. 133. Pielęgniarka spełniająca wyłącznie czynności swego zawodu nie korzysta podczas ich wykonywania z ochrony prawnej, przewidzianej dla urzędników w rozdziale XXI kodeksu karnego (7 sędziów 14 V 1968 r. — VI KZP 17/68).

Art. 215. Przepis art. 215 § 1 k.k. mówi o sprowadzeniu niebezpieczeństwa zawalenia się budowli, nie jest więc konieczne dla bytu tego przestępstwa, by zawalenie się budowli nastąpiło, a w szczególności, by oskarżony godził się na to, iż budowla zawali się. Dla przyjęcia kwalifikacji z tego przepisu wystarczy, gdy oskarżony, który obiektywnie sprowadził niebezpieczeństwo zawalenia się budowli, miał świadomość tego niebezpieczeństwa, a więc godził się z tym, że wadliwie wzniesiona budowla grozi zawaleniem, że może się zawalić. Fakt zawalenia się budowli dowodzi, iż sprowadzone niebezpieczeństwo jej zawalenia się było realne. Stosunek zaś psychiczny sprawcy sprowadzenia niebezpieczeństwa zawalenia się budowli do dalszych, nie objętych już dyspozycją omawianego przepisu, następstw tego niebezpieczeństwa w postaci zawalenia się budowli, może być i najczęściej w tego rodzaju sprawach bywa, nieумыślny.

Przestępstwo określone w art. 215 § 1 k.k., podobnie jak przestępstwo określone w art. 230 k.k., należy do tych przestępstw materialnych, w których ustawa zakazuje wywołania przewidzianego w nich skutku, nie mówiąc jednak wyraźnie ani o możliwości wywołania go przez zaniechanie, ani o obowiązku działania w celu przeszkodzenia powstaniu tego skutku. Przestępstwa te mogą więc być popełnione przez działanie lub przez zaniechanie, ponieważ ustawa zakazuje wywołania tylko określonego skutku, obojętnie w jaki sposób. (23 III 1968 r. — II KR 174/67;.

Art. 225 § 2. Do zastosowania przepisu art. 225 § 2 k.k. niezbędnym jest stwierdzenie, że sprawca działał pod wpływem silnego wzruszenia, a nie normalnej emocji sytuacyjnej oraz że stopień i charakter tego wzruszenia, a także i jego stosunek do pokrzywdzonego były tego rodzaju, że wpłynęły one w sposób decydujący na sprawcę, który by bez tego wzruszenia zabójstwa nie popełnił.

Warunkiem zastosowania art. 225 § 2 k.k. jest przy tym istnienie rozsądnej współmierności pomiędzy czynem sprawcy, a doznaną przezeń krzywdą, która wzruszenie mogła wywołać (29 III 1968 r. — III KR 14/68).

Art. 286. Przystępstwa urzędniczego urzędnik dopuszcza się wówczas, jeżeli dopuszcza się czynu, który narusza zakres jego obowiązków służbowych, unormowanych przepisami prawnymi. Jeżeli urzędnikowi zleca się czynności, które normalnie nie należą do zakresu jego obowiązków, to za naruszenie tych obowiązków, o ile nie zachodzi przypadek z art. 292 k.k., nie ponosi odpowiedzialności jako urzędnik, lecz może odpowiadać z art. 269 k.k., jeżeli zachodzą przesłanki z tego przepisu (11 XII 1967 r. — III KR 77/67).

Kodeks karny Wojska Polskiego

Art. 150. Służbą w rozumieniu art. 150 k.k. W.P. jest nie tylko wykonywanie obowiązków, wynikających z regulaminów, ale także wynikających z rozkazu przełożonego, a mających na celu zabezpieczenie porządku wojskowego i utrzymania gotowości bojowej jednostki (6 V 1960 r. — Rw 450/68).

Kodeks postępowania karnego

Art. 66. Wytoczenie powództwa cywilnego na podstawie art. 66 k.p.k. może nastąpić pisemnie lub ustnie do protokołu rozprawy głównej. Do powództwa cywilnego nie mają zastosowania przepisy k.p.c. dotyczące pozwu i wytoczenia powództwa cywilnego nie wymaga żadnej szczególnej formy. Wystarczy, gdy powód pisemnie lub ustnie do protokołu rozprawy głównej zgłosi roszczenie majątkowe, którego zamierza dochodzić w procesie karnym, oraz wskaże podstawę faktyczną, tj. przestępstwo, z którego jego roszczenie wypływa (4 VII 1968 r. — VI KZP 27/68).

Art. 79. Rozpoznanie przez sąd wojewódzki jako rewizyjny bez udziału obrońcy zażalenia na postanowienie sądu powiatowego zarządzające umieszczenie oskarżonego w zamkniętym zakładzie dla psychicznie chorych narusza przepis art. 79 § 1 lit. d) k.p.k. (8 VI 1968 r. — V KRN 319/68).

Art. 79. Ustalenie w postępowaniu rewizyjnym, że oskarżony, który w sądzie powiatowym nie miał obrońcy, ma ograniczoną zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swym postępowaniem w stopniu mniejszym niż określony w art. 18 § 1 k.k., nie stwarza sama przez się konieczności uchylenia zaskarżonego wyroku w myśl art. 378 § 1 lit. d/k.p.k., chyba że ograniczenie takie utrudniało oskarżonemu realizowanie jego prawa do obrony.

Dla zastosowania przepisu art. 79 § 1 lit. c) k.p.k. decydujący jest stan psychiczny oskarżonego w toku postępowania sądowego, a w szczególności w czasie rozprawy, nie zaś w chwili popełnienia przez niego inkryminowanego czynu. Może wszak zdarzyć się, że oskarżony, który *tempore criminis* działał w stanie zakłócenia czynności psychicznej (np. wskutek nadużycia alkoholu lub w związku z innego rodzaju intoksykacją), poza tym nie wykazuje odchylenia od normy zdrowia psychicznego i ma przeto możliwości realizowania swej obrony. Może też być sytuacja odwrotna, gdy oskarżony, który w chwili czynu był w pełni poczytany, jednak w toku postępowania sądowego nie będzie mógł sam się bronić, np. w związku z psychozą reaktywną. W takim przypadku wchodzić będzie w grę obrona niezbędna z art. 79 § 1 lit. c/k.p.k. Przepis ten będzie miał zastosowanie również wtedy, gdy u oskarżonego stwierdzono niedorozwój umysłowy (*débilis mentalis*) lub inne trwałe odchylenia od normy zdrowia psychicznego, istniejące przeto zarówno *tempore criminis* jak też w toku postępowania sądowego, a ograniczające jego zdolność do podjęcia prawidłowej obrony w procesie (17 VI 1968 r. — VI KZP 28/68).

Art. 117. Sąd nie może narzucić biegłym obowiązku obserwacji, skoro ci z poczuciem pełnej odpowiedzialności oświadczają, że mogą wydać opinię, bez ko-

rzystania z obserwacji, a nawet uważają ją za zbędną. Wniosek o zarządzenie obserwacji jest bowiem wnioskiem dotyczącym sposobu przeprowadzenia ekspertyzy dla wydania opinii, dyspozycją z zakresu metody pracy — i należy do biegłych (30 I 1968 r. — IV KR 258/67).

Art. 347. Wyrok zaoczny wolno wydać tylko wtedy, gdy istnieje domniemanie, że nieobecność oskarżonego na rozprawie jest nie usprawiedliwiona. Natomiast w razie podejrzenia, że oskarżony nie mógł się stawić w sądzie, sąd powinien rozprawę odroczyć. Przepisy art. 261 i 347 § 1 k.p.k. dają oskarżonemu prawo, z którego może on skorzystać lub nie, nie narażając się w razie niestawiennictwa na przymusowe doprowadzenie, nie stanowią natomiast prawa sądu do przeprowadzenia rozprawy w nieobecności oskarżonego wtedy, gdy oskarżony nie mógł przybyć na rozprawę z powodów od swej woli niezależnych (14 III 1968 r. — V KRN 81/68).

Art. 392. Sąd I instancji, któremu przekazano sprawę do ponownego rozpoznania, nie jest związany poglądem sądu rewizyjnego co do oceny dowodów, nawet jeśli taki pogląd w orzeczeniu rewizyjnym został wyrażony.

Zgodnie z art. 392 k.p.k., przy ponownym rozpoznaniu sprawy, mającym się odbywać na zasadach ogólnego sądowego postępowania merytorycznego, sąd I instancji związany jest uzasadnieniem wyroku rewizyjnego w tym tylko sensie, że zobowiązany jest do zaleconego w tych motywach uzupełnienia materiału dowodowego, do rozważenia pominiętych w dotychczasowym rozpoznawaniu dowodów i okoliczności, do powtórnego sprawdzenia podanych w uzasadnieniu rewizyjnym w wątpliwość ustaleń i ocen.

Wszystkie wskazania i poglądy sądu rewizyjnego rozumieć należy przede wszystkim jako zalecenia, które mają przyczynić się do pełnego i wszechstronnego wyjaśnienia okoliczności sprawy i wydania prawidłowego wyroku. Zasada *in dubio pro reo* może mieć zastosowanie tylko wówczas, gdy istniejące wątpliwości nie dadzą się usunąć.

Ponownie rozpoznawana sprawa nie może być prowadzona w oderwaniu od poprzednich rozpraw, co oznacza, że sąd powinien stale śledzić zachodzące w nich różnice, ujawniać je i w sposób prawidłowy oceniać z uwzględnieniem, iż ocena dowodów jest znana świadkom i oskarżonemu (6 III 1968 r. — III KR 194/67).

Art. 393. Sąd Najwyższy nie zasądził od oskarżonego ustawowych odsetek od zasądnionego od niego odszkodowania, a to z uwagi na treść art. 393 k.p.k., albowiem odsetki w dotychczasowym postępowaniu karnym — w tej sprawie nie były zasądzone. W tej sytuacji zasądzenie odsetek pogorszyłoby sytuację oskarżonego, na; co nie pozwala przepis art. 393 k.p.k. (7 sędziów 4 IV 1968 r. — V KRN 83/68).

Ustawa z 21 I 1958 r. o wzmożeniu ochrony mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa (Dz. U. nr 4, poz. 11)

Art. 2 § 1. Zgodnie z treścią art. 2 § 1 ustawy z 21 I 1958 r. w razie skazania za przestępstwo, o jakim mowa w art. 1 § 1, gdy szkoda w mieniu społecznym wynosi ponad 50 000 zł, sąd orzeka jako karę dodatkową przepadek majątku w całości lub w części. Zagadnienie, czy orzec przepadek majątku w całości lub w części zależy od uznania sądu. Uznanie to nie może jednak polegać na mechanicznym stosowaniu orzeczenia przepadku majątku w całości. Sąd zobowiązany jest przy podjęciu w tym przedmiocie decyzji wziąć pod uwagę wszelkie okoliczności, które mogłyby w rezultacie doprowadzić przede wszystkim do odebrania wszystkiego tego, co przestępca zyskał, ważąc się na zamach na dobro społeczne. Stanowisko swoje w tym przedmiocie sąd winien odpowiednio uzasadnić, gdyż decyzja ta również podlega kontroli rewizyjnej. (12 VIII 1967 r. — III KR 9/67).

Ustawa z 22 V 1958 r. o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuligaństwo (Dz. U. nr 34, poz. 152)

Art. 6. W przypadku, gdy czyn zarzucony w zawiadomieniu o przestępstwie złożonym przez funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej w myśl art. 6 § 1 ustawy o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuligaństwo ma charakter chuligański, zawiadomienie to zastępuje akt oskarżenia we wszystkich stadiach postępowania karnego w danej sprawie, aż do ostatecznego jego zakończenia, jeśli sąd nie skierował sprawy do postępowania zwykłego. W przypadku oświadczenia prokuratora złożonego w postępowaniu przyśpieszonym, wszczętym w trybie przewidzianym w art. 6 cyt. ustawy z dn. 22 V 1958 r. o przestępstwo podlegające ściganiu z oskarżenia prywatnego, iż w razie niedopatrzenia się przez sąd charakteru chuligańskiego w czynnie zarzuconym oskarżonemu nie obejmuje on oskarżenia na zasadzie art. 65 § 1 k.p.k., należy o tym zawiadomić pokrzywdzonego w myśl art. 65 § 2 k.p.k. (4 VII 1968 r. — VI KZP 25/68).

Ustawa z 18 VI 1959 r. o odpowiedzialności karnej za przestępstwa przeciw własności społecznej (Dz. U. nr 36, poz. 228)

Art. 2. Urzędnik pocztowy, który wprowadza w błąd odbiorców paczek zagranicznych co do wysokości należnych opłat celnych i pobiera od nich te opłaty w wysokości wyższej niż należna, a następnie przywłaszcza sobie kwotę przewyższającą należność urzędu, dopuszcza się zagarnięcia mienia społecznego (7 sędziów (4 VII 1968 r. — VI KZP 25/68).

Art. 4. Przy wymiarze kary za przestępstwo paserstwa należy między innymi uwzględniać nie tylko wartość przedmiotu paserstwa, ale i rodzaj oraz jakość przestępstwa, z którego przedmiot paserstwa pochodzi, gdyż ma to znaczenie dla słusznego wymiaru kary. Większa bowiem jest szkodliwość społeczna paserstwa polegającego np. na nabyciu przedmiotu niewielkiej wartości pochodzącego ze zbrodni morderstwa rabunkowego, z wiedzą o jego pochodzeniu z tej właśnie zbrodni, od paserstwa, które polega np. na kupnie przedmiotu większej wartości, lecz pochodzącego z kradzieży określonej w art. 257 § 1 k.k. (24 X 1967 r. — II KR 104/67).

Art. 8. Art. 8 ustawy z dnia 18 VI 1959 r. o odpowiedzialności karnej za przestępstwa przeciw własności społecznej odnosi się także do kary zastępczej pozbawienia wolności (30 XII 1967 r. — I KZ 89/67).

Ustawa z 2 XII 1960 r. w sprawach z oskarżenia prywatnego (Dz. U. nr 54, poz. 308)

Art. 1. Nie usprawiedliwione niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego na posiedzenie wyznaczone w postępowaniu pojednawczym w myśl art. 1 § 1 ustawy z 2 XII 1960 r. a sprawach z oskarżenia prywatnego, gdy na posiedzenie stawi się jego pełnomocnik, nie powoduje umorzenia postępowania karnego na podstawie art. 4 § 1 tej ustawy (7 sędziów 3 V 1968 r. — VI KZP 62/67).

Art. 9 § 1. W przypadku umorzenia postępowania karnego na podstawie art. 9 § 1 ustawy z 2 XII 1960 r. o sprawach z oskarżenia prywatnego zagadnienie kosztów postępowania karnego rozstrzyga wyłącznie przepis art. 12 § 1 tejże ustawy jako przepis szczególny, zastępujący normy kodeksu postępowania karnego dotyczące tych kosztów (5 II 1968 r. — VI KZP 56/67).

Dekret z 20 VII 1964 r. o amnestii (Dz. U. nr 27, poz. 174)

Art. 3. Skazania nie uważa się za niebyłe w myśl art. 3 ust. 2 dekretu z 20 VII 1964 r. o amnestii w przypadku, gdy darowanie kary pozbawienia wolności orzeczonej w rozmiarze do 6 miesięcy nie nastąpiło z powodu wykonania tej kary.

Zatarcie skazania określone w tym przepisie nie obejmuje swym zakresem skazania na karę pozbawienia wolności do 6 miesięcy, jeżeli obok tej kary orzeczono grzywnę (7 sędziów 1 II 1968 r. — VI KZP 61/67).

Ustawa z 17 VI 1966 r. o przekazaniu niektórych drobnych przestępstw jako wykroczeń do orzecznictwa karno-administracyjnego. (Dz. U. nr 23, poz. 149)

Art. 17. Przewidziane w art. 17 ustawy z dnia 17 VI 1966 r. o przekazaniu niektórych drobnych przestępstw jako wykroczeń do orzecznictwa karno-administracyjnego przedawnienie orzekania kary nie ulega przerwie w żadnym przypadku (7 sędziów 12 XII 1967 r. — VI KZP 42/67).

Art. 1. Od 1 I 1967 r., a więc od wejścia w życie ustawy z 17 VI 1966 r. o przekazaniu niektórych przestępstw jako wykroczeń do orzecznictwa karno-administracyjnego wcześniejsze skazanie za kradzież mienia społecznego wartości poniżej 300 złotych należy traktować przy ocenie recydywy jako skazanie za wykroczenie a nie występki (3 VI 1968 r. — V KRN 98/68).

Zebrał
Stefan Kalinowski